

در آثار گرافیکی تصاویر و حروف بار پیام رسانی اثر را بر عهده دارند. در بسیاری از موارد، پیام نوشتاری با استفاده از حروف و متن به شکلی ارائه می شود که القای فرم (شکل) و تصویر را در اثر می نماید. «تایپوگرافی» یا «خط نگاری» و «خط نگاره» اثر گرافیکی است که حروف و کلمات، ساختار اصلی آن را تشکیل می دهد و در واقع کم و کیف ترکیب بندی اثر به اعتبار نوشتار و یا حروف شکل می گیرد.

در اوایل سده بیستم میلادی، «هنر گرافیک» با ورود به فضای جدید تکنولوژی، جهشی را آغاز کرد. در این عصر، هنر گرافیک دیگر به آن دسته از آثاری که به صورت تک رنگ و با فرایند چاپ های دستی بر روی یک سطح ایجاد می شد، خلاصه نمی گردید. «گرافیک» حوزه نوین و گسترده ای شامل پوستر، تایپوگرافی، نشانه، مصور سازی، صفحه آرایی و ... که با عملکردهای خود یک پیام یا اطلاعات خاصی را به صورت بصری ارائه می کنند، اطلاق می گردد.

امروز طراح گرافیک می‌کوشد تا با طراحی یا انتخاب علائم بصری و مجموعه تصاویر، رنگ و نوشتار و در کنار هم قرار دادن آنها، اثری خلق کند تا پیام مشخصی را به مخاطبین خویش منتقل سازد. «تایپوگرافی» همانگونه که اشاره شد، یکی از جلوه‌های بارز و با قدمت هنر «گرافیک» است. واژه‌ی «تایپوگرافی» در گذشته معادل طراحی حروف و آن دسته از آثار نوشتاری می‌شد که با فرایند چاپ و تکثیر به صورت تک رنگ حاصل و تقریباً در همین حدود خلاصه می‌شد. اما امروز این واژه شامل آثاری می‌شود که با استفاده از خط و یا خط و تصویر با رعایت اصول زیبا شناسی، اثری واحدی را ایجاد کند که بیانگر اطلاعات و یا پیامی باشد. در بسیاری از موارد، استفاده از حروف و متن به شکلی ارائه می‌گردد که القای فرم (شکل) و تصویر را در اثر می‌نماید. طراحان در آثار خود با بزرگ‌نمایی، فشردگی و چیدن حروف در کنار هم، و گاهی تنها با دخل و تصرف در فیزیک حروف، ارتباط عمیقی با موضوع به وجود می‌آورند.

در دهه‌های اخیر در تلاشی دیگر هنرمندان گرافیک سعی در تقویت ویژگی بصری حروف و نزدیک کردن نوشتار به وجه تصویری، چه به صورت مفهومی که مخاطب بتواند بار معنایی آن را به راحتی درک کند و یا بصورت تصویر انتزاعی که بتواند نظر مخاطب به وسیله‌ی فرم، رنگ و جلب کند.

این نوع نگارش در قلمرو «تایپوگرافی» در اندک زمانی، حوزه محدود «تایپوگرافی» سنتی را در هنر گرافیک - به ویژه در مغرب زمین - گسترش غیر قابل تصویری را به خود اختصاص داد. با این حرکت و جهش سریع، تایپوگرافی به قلمرویی مستقل و دارای تعریف، اصول و حتی تاریخچه‌ای نوین

دست یافت. «تایپوگرافی» در حوزه های مختلف هنر گرافیک شامل پوستر، طراحی حروف، نشانه و ... حضوری پر رنگ و گاهی هم به عنوان تنها عنصر تصویری غالب هویدا گشت.

همانطوری که اشاره شد تایپوگرافی یا «خط نگاری» و «خط نگاره» اثر گرافیکی است که نوشتار، شاکله اصلی آن را تشکیل می دهد و در واقع، کیفیت ترکیب اثر به اعتبار نوشتار و حروف ایجاد می شود. طراحی و ابداع شیوه های جدید نگارش و نحوه ی کاربری های آنها از دیگر عملکردهای تایپوگرافی، است. از طرفی دیگر شاید هدف اصلی تایپوگرافی، سرعت بخشیدن به ارسال هر چه سریع تر پیام و برقراری ارتباط به صورت «زبان تصویری» نسبت به نوشتاری عادی باشد.

در دنیای امروز انسان‌ها بیش از هر عصر دیگر علی‌رغم فاصله‌های بسیار زیاد مکانی، با هم‌دیگر در ارتباط هستند. این ارتباط گاهی در کمترین زمان ممکن صورت می‌گیرد و شاید به همین دلیل عصر حاضر را «عصر ارتباطات» نامیده‌اند.

در این ارتباط تنگاتنگ، دیگر نوشتارها و زبان‌های سنتی و حتی تخصصی، توانایی گنجایش وسیع و سریع آن را ندارند. در چنین وضعیتی شاید بیش از همه عناصر بصری می‌توانند کارآمد باشند.

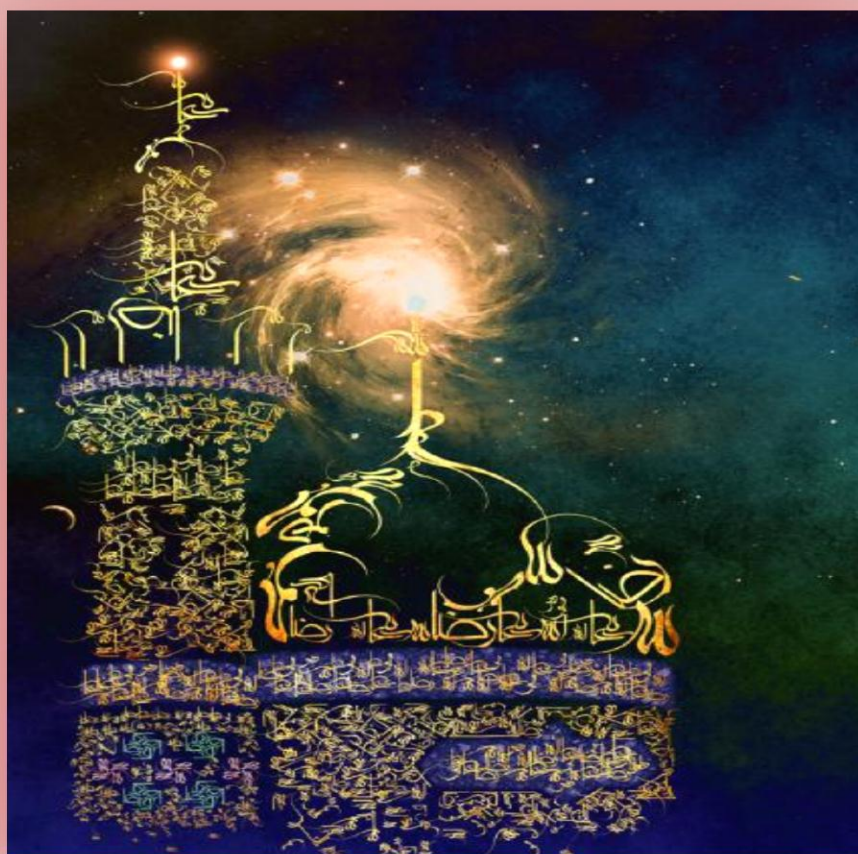

اگر در گذشته «تایپوگرافی طراحی حروف یا فن مکانیکی چیدن کلمات روی صفحه بود که با استفاده از حروف چوبی و یا سربی برای انتقال مفاهیمی به مدد کلمات ارائه می شد اما امروز این هنر به مقوله‌یی بسیار ...، با جرأت و جسارت طراحان پیشرو و به مدد فن غول آسای چاپ و کامپیوتر و پیچیده، ظریف و نافذ تبدیل شده است که در بسیاری از ابعاد زندگی بشر نفوذ کرده است.

اکنون این شاخه از هنر گرافیک در طراحی روزنامه‌ها و نشریات، تلویزیون، صفحات وب، تبلیغات تجاری، بسته‌بندی کالاها، تابلو و ویتترین فروشگاه‌ها، حتی معماری و آرایش فضا و طراحی پارک‌ها گرفته تا اشیای پیرامون و لوازم شخصی و البسه، حضوری ملموس دارد.

خط و خط‌نگاری در هنر ایران به دلیل زیبایی‌شناسی و ویژگی‌های کاربردی خاص آن، در همه‌ی شاخه‌های هنرهای تجسمی به ویژه در هنر گرافیک جایگاهی ممتاز دارد. تنوع فراوان حروف و ساختار هندسی نظام‌مند آن، به طراحان گرافیک امکان تجربه‌های شخصی و میدان وسیعی در تغییرات و ترکیب حروف برای رسیدن به نمونه‌های جدید مهیا می‌کند.

به نظر می‌رسد که مفهوم تایپوگرافی در ایران مورد بررسی و تعریف جامع‌ای قرار نگرفته است. در حالی که می‌توان گفت هنر ایران سهم مهمی در خلق آثار خط‌نگاری و خط‌نگاره در طول تاریخ دارد. البته در پیشینه‌ی خوشنویسی و خط‌نگاری ایران نمونه‌هایی از تلاش فوق‌رای می‌توانیم در دوران مختلف به وفور شاهد باشیم. تلاشی که در طول تاریخ خوشنویسی ایرانی، برای ابداع شکل‌های نوین و کشف ظرفیتهای بصری نوشتار انجام گرفته و در آن خط و نقش به گونه‌ای همساز درهم می‌آمیزند و خط تبدیل به تصویر «خط‌نگاره» می‌گردد، قابل چشم‌پوشی نیست. ولی باید به این نکته توجه داشت و آن این واقعیت است که این حوزه امروز نیاز به بازسازی و بازنگری مجدد دارد.

در طراحی خط نگاری و خط نگاره ملحوظ کردن مواردی ضروری به نظر می رسد. استفاده از حوزه های گسترده فن آوری الکترونیکی و امکانات رایانه ای و توجه به تغییر و تحولاتی که در روند طراحی ایجاد شده از این جمله است. بعلاوه هر اثر هنری احساس خاصی را به مخاطب انتقال می دهد که بخشی از این احساس ها بازتاب هویت فرهنگی است. بنابراین بیش از هر چیز طراح بایستی نسبت به فرهنگ مخاطبین اثر خود شناخت و توجه داشته باشد.

امروزه دوران جدیدی در طراحی گرافیک فرا رسیده و همه چیز در حال کامپیوتری شدن است ولی خوشبختانه علاقه به هنر خوشنویسی در بین هنرمندان جوان در حال احیاست. بی تردید با شناخت اصول و مبادی این هنر و با استفاده درست از فناوری روز، خلاقیت در ارائه آثار به طرز شگفت آوری شکوفا می شود.

همان گونه که پیشتر اشاره شد حضور تایپوگرافی در بسیاری از شاخه های هنر گرافیک مثل طراحی پوستر، طراحی حروف، نشانه، آگهی، روی جلد کتاب، نشریات و بسیار ملموس است در پایان فراموش نکنیم دشوارترین بخش هنر تایپوگرافی، ایجاد فضایی تصویری به وسیله ی حروف و کلمات است که بتواند مخاطب را به روح اصلی موضوع اثر نزدیک کند. با تأکیدی مجدد، با شناخت ملاک های زیبایی شناسی و با فهم صحیح از هنر ایرانی خصوصاً هنر خوشنویسی، می توان آن را از تایپوگرافی غربی متمایز ساخت.

تهیه کننده: معصومه محمدنیا